

Slovenija vs. "Missing Link"

Alja Perger

1 Posameznik in ambicija

»Da je posameznik sposoben videti nekaj novega, se mora najprej spremeniti sam in sicer predvsem v odnosu do svojih predhodnikov. In da bi človek lahko videl novo stvar, se mora distancirati od nizov slepih in njemu nevidnih psiholoških zametkov v svojih pogledih, ki jih vrši na gledano stvar.« (Perger, 2000: 43). Nadaljujemo lahko da » vidi nekaj tudi tam, kjer drugi nič ne vidijo, in tudi ponavadi v nadaljevanju nič ne vidijo.« (Ruth Benedict, Obrasci kulture 1976 : 8).

Slavna antropologinja, Ruth Benedict, je v svojih raziskavah radikalno prekinila tradicijo, da se na t.i. »primitivne narod« gleda z merili, ki so v ospredju 19.stoletja. Pač stereotipno pojmovana teza o tem, češ da je človek vedno in povsod isti, da se ne spreminja.

Dandanes pa posamezniki, ki smo tako ali drugače vpeti v izobraževalne procese ugotavljamo, da se še vedno uporablja vse preveč monotono delovanje prenosa znanja v praktično uporabo in enako obratno. Ne bi bilo ravno smotrno, da skušamo najti smernice izboljšav le znotraj tega procesa. Bolj smelo je najti ter spremeniti vzroke na različnih področjih, ki so omogočala, da je do takšnega stanja sploh prišlo.

Tukaj se lahko dotaknemo več interesnih deležnikov. Od procesa socializacije posameznika z izobraževalnim sistemom (na katerega zopet vpliva kar nekaj dejavnikov), do implementacije izobraževalnega procesa z potrebami določene lokalne, državne skupnosti.

Kaj je cilj vsakega izobraževalnega procesa? Če povzamemo, da je za to izučen kader profesionalno usmerjen v izoblikovanje učnih programov, ki zmorejo pustiti pečat prepoznave ter kasnejšo uporabo novih znanj. Vse pogosteje se ta ključna uporaba in povezava

ZNANJE – PRENOS – UPORABA – FUNKCIONALNOST – KORIST – TRAJNOSTNO UPORABLJANJE

ne začne ali niti ne dokonča. Cilj vsakega izobraževalnega procesa bi moral biti, da se naučimo naučeno uporabljati. Ničkolikokrat smo že prebirali številne razprave na mnogih področjih z enakimi ugotovitvami, da enostavno primanjkuje prakse. Številni avtorji, večkrat citirani, omenjajo isti problem že več let. Kdo si torej tisti, ki svojega dela ne opravijo tako popolno?

V članku bom preprosto izpostavila ključne mejnike zaradi katerih opazamo ogromen primanjkljaj pri komunikaciji akademikov ter praktikov. Najbolje je, da začnemo kar na začetku z idejo, da ustreznega komunikacijskega kanala med akademiki in praktiki ne more biti, brez upoštevanja mešanja vlog tako enih kot drugih. Ter drugi, če opazujemo slovensko okolje, je potrebno izpostaviti tudi to, da mnogim akademikom njihova vloga prenašanja znanja na mlajše generacije, ne odigra najboljših tonov. V tej točki se namenoma ne bom dotaknila pomembnega dejstva, ki je tudi značilen za takšno posledico in sicer njihovo pomanjkanje odgovornosti ter razumevanja, da je znanje popolnoma nekoristno in neuporabno, če v nekem skupinskem izvajanju različnih deležnikov ne zapolni družbene vrzeli nekega časa in prostora. Ravno tako ne želim izpostaviti nekih faktorjev izobraževalnega procesa, ki zavirajo proces transparentnosti med glavnimi akterji teorije ter glavnimi izvajalci prakse. Želela bi le načeti problematiko, da se je potrebno na obeh

področjih, tako akademskem kot gospodarskem čimprej sprijazniti, da so stvari ušle iz vajeti ter da se moramo pripraviti na novo pot evolucije združevanja, s popolnoma novimi pristopi, strategijami, preverjanju ter predvsem, da se izpostavi odgovornost teoretika za njegovo podajanje znanja. Navsezadnje če hočete, moramo samo podajanje znanja razumeti kot potrošniki, da sprejemamo vrednote za našo koristnost, dobrobit ter delovanje v novi luči naše družbe, za katero zagotovo še ni prepozno. Še prej pa je potrebno sprejeti resnico o tem, da je za vsak dialog med akademiki in praktiki odgovornih več dejavnikov, ki ravno tako potrebujejo razumevanje propada nekdanjih strategij ter se nanašajoč na vsak primer poskušajo kristalno oplemenititi z učinkovitimi rešitvami. Žal imamo na izbiro le dve smeri in sicer ali ostati na isti poti z vnaprej postavljenimi konformističnimi smernicami ter prenehamo skozi čas razmišljati o napredku družbe ter sčasoma asimiliramo v neko drugo družbeno okolje, ali pa, da revolucionarno izoblikujemo dejavnike, ki prepoznajo trenutne izzive in jih s kvalitetnimi prijemi spremenimo v metode učinkovitega realiziranja. Ostalo smo žal zapravili že v kilometrih zgodovine. In to prav vsak na svojem področju.

2 Blokada v strategijah in vizijah

Verjetno ni med vami posameznika, ki se v tem trenutku ne bi strinjal z dejstvom, da se je trenutno tudi slovensko izobraževalno okolje znašlo v tunelu trenutno s še ne vidnim izhodom. Seveda do takšne situacije nikoli ne pride čez noč, zagotovo pa so se v preteklosti že pojavljali kazalniki, ki jih določene skupine, sposobne izvrševanja niso znale (smele) prepoznati. Nekaj pa je potrebno tudi vedeti in sicer, da na vse naše gledanje močno vpliva kulturna strategija določenega naroda.

Kulturo v tem članku ne povezujem z umetnostjo, kot dejavnika, ki vpliva na našo čutno zaznavanje. Ravno nasprotno – potrebno je upoštevati, da obstajajo malenkosti v vedenju posameznika, svojstvene le njemu kot uporabniku nekega kulturnega predznaka. Ampak tudi o antropoloških diferenciacijah ne bo tekla pisana beseda v tem delu. S to kratko navedbo sem želela le odpreti varnostni ventil za nas, ko morda zaplujemo v popolni kriticism trenutnih obstoječih strategij delovanja izbranih delovnih procesov.

* * *

Močno zagovarjam tezo, da so časi akademske pomembnosti ter njene individualnosti popolnoma mimo. Tukaj zopet bodimo osredotočeni na naše družbeno in kulturno ozadje, z vsemi deležniki vplivanja. Seveda znanje ne pridobivamo drugače kot z neko teorijo, a vseeno se je pomen »akademskega« nekako začel spreminjati. Ljudje so na različne načine želeli učinkovitejših rezultatov, oprijemljivejših ciljev. Zopet po drugi strani, je sam sistem delovanja na nek način razvrednotil vlogo akademskega delovanja.

A vseeno, do vsakega napredka vodi proces. Proces, ki zmore nadgraditi stare smernice z novimi potmi za inovativen dosežek. Gledano zgolj s praktičnega vidika, inovativni procesi ne morejo potekati brez ovir, če se v sami strategiji delovanja ter viziji ne vključi deležnike obeh strani; kot vir pridobivanja znanja ter izvajalce procesa, v katerem je to znanje vključeno. Gre za nujno prepletenost, so-odvisnost, neločljivost. Velikokrat smo tudi priča mnogim inovativno prikazanim smernicam za boljše medsebojno sodelovanje med organizacijami ter projekti, a vseeno do neke koristne, trajnostne oblike žal ne pride. Vse prevečkrat je marsikaj izpostavljeno na preveč idealističen način.

»Družbe in gospodarstva dežel, ki jih danes šteje številna literatura, strokovna in politična, za tranzicijske, so v družbeno-gospodarsko razvojnem zaostanku za tistimi družbami in

gospodarstvi, ki so svoj proces prehajanja iz predindustrijskih v sodobne razmere pričele več generacij hitreje. To je slednjim dalo bistveno konkurenčno prednost, zaradi katere ima kakšnih 20% človeštva mnogo več koristi (tudi) od sodobne globalizacije in svobodnega svetovnega trga.« (Mulej, 2007:17).

Popolnoma logična je inovativnost delovanja, usmerjenost v produktivnost in ustvarjanje produktov z donosom. Vzporedno se je pravi čas ugotovilo ter začelo razvijati veliko izobraževanj in raziskovanj ter sistemsko se je gospodarstvo razvijalo z neko zaščito pred ostalo mednarodno konkurenco. Ravno zaradi omenjenega, številne organizacije ter podjetja niso razvijale sistema prenosa ter povezanosti z akademskimi procesi in tudi obratno s strani univerz ni bilo dejavnikov potrebe, da bi razmišljali o svetovalni, raziskovalni in razvojni sinergiji.

Lahko bi dodali sploh za naš efekt; ob sofinanciranju države brez meritve kakovosti ter uporabnosti »produkta« dialog ni konstruktiven ter evlucijsko usmerjen.

Ravno tako ne moremo razmišljati o evlucijskih poteh sinergije obeh področij, če žal vse prevečkrat ugotovim, da ključni akterji nikoli niso obiskali ali sodelovali v empiričnem delu, preverjanju uporabnosti znanja. Namesto tega se mnogo organizacij slepi s kvaliteto dela in z nenehnim združevanjem v evropske (in druge) organizacije, z odpiranjem številnih povezav, brez konkretne strategije in vizije dela. Ugotavljamo tudi, da nepopravljivo zaostajamo v sami konkurenčnosti, zaradi premajhnega sodelovanja.

» Zato se pojavljajo politične pobude, da naj Evropa postane čimprej najbolj prodorno gospodarstvo, temelječe na inoviranju, znanje naj poganja gospodarstvo (predelano v inovacije). (Mulej). A tu se pravi problem šele začne. » Dokumenti zahtevajo (upravičeno), naj postanejo univerze in inštituti bolj odprte do organizacij, hkrati pa (neupravičeno) ne zahtevajo od organizacij niti od državnih organov in organizacij nobenega podobno korenitega inovativnega spreminjanja samih sebe.« (Mulej: 18).

Izobraževalne institucije še ne razpolagajo s procesom, ki bi celotno poslovanje organizacije same lahko spremenil iz invencij v inovacije. Gre za pomanjkanje pravičnega pomena in razumevanja inovacij – ni dovolj ustvariti in ohraniti za denar – nujno je vzpostaviti celoten proces inoviranja posamezne organizacije, sploh izobraževalne.

3 Nujna vzpodbuda

Prenos invencij iz univerz in inštitutov, ki jo zaradi svoje družbene delitve tudi morajo ustvariti do organizacij (podjetij), ki imajo nalogo, da invencije spremenijo v inovacijo in s tem izoblikujejo konkurenčnost ter smer v kakovostno življenje zase in druge. Potrebna je inovacija stila vodenja, ki za seboj sproži inovacijo kulture in šele na podlagi omenjenega se ustvari možnost, da tako organizacije (kot tudi zaposleni v njej) spoznajo prostor in podporo za ustvarjanje invencijsko – inovativnega procesa.

Preglednica 1. Zakaj in kako naj se univerza loti sodelovanja s podjetji (Mulej: 21)

SMOTER	Prispevek k lokalni ali državni konkurenčnosti.
VIZIJA	Partnerstvo s podjetji pri posodabljanju učnih načrtov in prenosu tehnologije
OSREDNJE NALOGE ZA ENOTE	Določiti, s katero akademsko enoto naj univerza prevzame eno ali več izmed naslednjih nalog: Razvoj učnih načrtov in mobilnosti učiteljev, študentov in osebja podjetij Nenehno izpopolnjevalno usposabljanje Sodelovalno uporabno raziskovanje in razvoj
STRATEŠKI NAČRTI	Vzpostavitev postopkov in struktur, projektov in programov, vključno z opredelitvijo potrebnih virov.

Ničkolikokrat smo že bili priče marsikateri konferenci, združenju, razmišljanju, da se morajo tako univerze kot podjetja ustrezno odzvati na globalne izzive, prevetriti svoje strateške usmeritve ter vključijo številne smeje usmeritve. (Preglednica 1).

Žal moram dodati, da je v smeri teorije vse zapisano skoraj do popolnosti. V vsakdanjem življenju pa zadeva ne dosega niti desetine zelenega. Ni potrebno biti strokovnjak posameznega področja, da se ugotovi popolno pomanjkanje, pojav manjkajočega člana med podjetji ter akademsko institucijo.

Morda so še najbližje k uresnitvi naslednje organizacijske oblike, ki bi lahko pospešile sodelovanje s podjetji, v obliki dialoga in dostopa do storitev:

- **POVEZOVALNE SLUŽBE**

Fizično so prisotne ali na univerzah in enako v večjih podjetjih, kadar se izvajajo obsežnejši sodelovalni programi. Njihova naloga je skrb za zadovoljive vire, dostopnost do zunanjih ter notranjih virov ter dobro inovativno in inovacijsko vodstvo.

- **SKUPNI KONZORCIJI UNIVERZ IN PODJETIJ**

Konzorciji so oblikovani v smislu, kadar je nemogoče izoblikovati upravičenost povezovalnih služb, njihova vloga je dopolnjevanje ter izoblikovanje neke sredine za podjetja.

- **PROFESIONALNA ZDRUŽENJA IN ZDRUŽENJA DIPLOMIRANCEV**

Smisel največkrat znotraj omenjenega ni jasno izražen. Kljub sledenju posameznikov v isti stroki, ne poznamo ustrezno učinkovitih mehanizmov, ki bi pridobljeno znanje zmogli uporabiti, še preden se potreba zanj pokaže. Potreba je že po nekem ključu alarm, da je zadeva ušla iz vajeti. Ni strukture ali poslovnega procesa, ki bi v kratkem času utegnil ponuditi rešitev potrebe, ki bi ji omogočalo tudi trajnostno delovanje na trgu. To nastane zaradi manka sledljivosti vsebine znanj in tudi kvalitetnih nalog, ki so (če sploh so) narejene z razumevanjem ter povezovanjem s ciljem njene uporabnosti. Največkrat ne.

4 V čem je sploh problem in kako ga rešiti

Vsak dan smo priča izrednim idejam, invencijam ter inovacijam v našem, slovenskem prostoru. Z začudenjem čez čas opazimo, da je žal vse samo ostalo na tej ravni »predstavitve«, velikega »halo efekta« bi lahko rekli.

Na eni strani je Slovenija država, ki je v vlogi izboljšave znanja, veščine, strategije izredno v ospredju. Kar tekmujemo včasih po organizacijah po najboljših strategijah, modulih izobraževanja ipd. Pa vendar, izkoristiti tega ne znamo.

Ni težava le v tem, da morda ob pravem času ne prepoznamo pravega trenutka, izziva, ključnega momenta. Največji problem je v posamezniku samem, kar predstavlja zelo nizka stopnja ambicije posameznika, menedžerja ter tudi pomanjkanje vednosti ter znanja, katere smernice uporabiti, da inovativnost postane njihova osrednja nitka oprijema.

Zopet je tukaj človeški faktor – med ljudmi opažam preveč nezainteresiranosti za delo, ne izkoriščajo svojega znanja (če ga že imajo), gre za pomanjkanje in neobvladovanje sodobnih metod dela in posledično nizke produktivnosti.

Mnogi voditelji gledajo le enosmerno, zelo kratkoročno, brez prave vizije. Kako lahko potem zaposleni izoblikujejo duh inovatorja, inovativno delovanje, če pa njihov vodja nadzoruje le toliko, da delo teče rutinsko, brez sprememb in korenitih novih usmeritev. Seveda takšno čez čas nastane tudi okolje, delovanje posameznih skupin ter izoblikuje se vzorec neaktivnosti in popolno mirovanje posameznika.

Takšno okolje je nevarno za celotno družbo, saj izoblikuje popolnoma napačno predstavo o tem, kako deluje poslovni svet in kako naj se znanje povezuje z uporabnimi dejavniki, kaj je cilj vsega tega.

Slovenija se seveda zaveda pomena inovativnosti. Žal skuša vse prevečkrat posnemati ukrepe tujih držav od svojih zmožnosti, kar privede do naslednje napake. S tem ko sledi ukrepom drugih držav, jih prilasti lastnemu okolju, kjer pa deležniki tako okolja in smeri izvajanja seveda ne morejo združiti istega razumevanja. Narobe si predstavlja idejo, da je vsak inovativen ukrep dober za reševanje problema vsake države. Tudi tu se pokaže pomanjkanje ambicij v tem, da bi korenito pogledali v škodo, ki je že narejena ter popolnoma spremenili strategijo in procese medsebojnega delovanja tako univerz s podjetji. In sploh ključne poti, ki do univerze privedejo – izobraževalne učne načrte srednjega in osnovnošolskega izobraževanja ter predvsem korenito spremembo glavnih akterjev, učiteljev in profesorjev.

- A= interdisciplinarno sodelovanje

Tukaj ne gre le za teoretsko postavitev sistema, ampak za izoblikovanje sposobnosti ter volje interdisciplinarnega sodelovanja, ki ga dandanes sploh ni zaznati. Zelo malo je medstrokovnih timov, kajti tudi posledično dijaki in študenti ne dobivajo niti vrednosti niti metod kaj sploh interdisciplinarno sodelovanje pomeni ter kakšne so lahko posledice.

- B) teorija sistemov in ustreznega usposabljanja

Potrebna je ugotovitev ter postavitev t.i. tehničnih služb in opreme, ki bi omogočala takojšnje empirične raziskave v trenutku raziskovanja, vključili bi se mnogi diplomiranci in ostali sodelavci ki so sposobni sodelovati z raziskovalnimi organizacijami.

- c) Tematike za povezovanje univerz in podjetij

Povezovanje izginja. Ni modela, ni ambicije, ni strategije ter vizije. To je eden izmed ključnih vzrokov za pomanjkanje povezanosti ter izgube dialoga. Zaradi nepopolnih sistemov omenjenih v članku, seveda ni materiala na katerem bi se gradil zdrav in koristen odnos, ki bi izoblikoval družbo idej ter uporabnega znanja na več področij hkrati.

- d) vrednote posameznika v Sloveniji

Kljub množičnemu nestrinjanju večine, da to ni glavni razlog neuspešnega povezovanja

izobraževalnih sistemov ter podjetij, močno zagovarjam, da so vrednote ključnega pomena. Manj kot večina narodov po svetu smo usmerjeni za dosežke, primanjkuje nam samozavesti ter vizije za prihodnost in hkrati gojimo nesodobne ambicije ter zaprtost za izmenjavo mednarodnih izkušenj. Žal so časi novosti zgolj v neki državi za vedno minili.

Zaključek

V Sloveniji je kar nekaj izobraževalnih programov, ki poskušajo svoje slušatelje usmeriti v inovativno delovanje. Veliko programov z zvenečimi imeni predmetov. In kaj opažamo? Problem nastane v dveh smereh. Prvič, študentov je na takšnih smereh premalo, da bi kasneje posledično zmogli s svojim znanjem spremenili povezovalne vsebine med gospodarsko i družbeno situacijo v Sloveniji. Ter drugo, za takšno posledico so študiji in njegove kompetence premalo prepoznavni v našem okolju. Kar pomeni, da tudi univerze ne znajo pravilno »prodajati« svojih procesov. In kako naj mladi šele ob vstopom na univerzo prepoznajo pomembnost inovativnih programov, če jih že prejšnje institucije ne pripravljajo na pomembnost ter koristnost?

»Prenos invencij iz univerz v organizacije, zato da bi slednje postale inovatorji in s tem tržni ali drugače uveljavljeni uspešneži, potem ko to v dotedanjih razmerah poslovanja pač niso bile, ni odvisen samo od racionalnih in materialnih sestavin spleta pogojev. V podobni meri je odvisen od čustveno – vrednostnih«. (Mulej, 147).

Kljub negotovanju mnogih ter še v nadaljevanju zagotovo spregledanega ampak zelo resničnega spoznanja, je sprejetje slednjega. » Dani življenjski nazor se mora zrušiti, da bi se ustvaril prostor za nov pogled na svet.« (Jung idr.2003,297).

Prej ko do omenjenega družba nastopi, hitreje bodo spremembe omogočile nove korake. Tokrat pozitivne, konkretne ter predvsem uporabne.

Literatura

- Perger, A. (2000) Inkulturacija – Socializacija v antropološki perspektivi.
- Mulej, M. (2007) Inoviranje navad države in manjših podjetij z invencijami iz raziskovalnih organizacij